

Tangentplanets ekvation

Jun 23, 2026, 2 min read

#flervariabelanalys

#tangentplan

#normalvektor

Kapitel: 13.4 · **Kurs:** M0068M **Förkunskaper:** Partiella derivator, Funktioner av flera variabler

1. Tangentplan till grafen $z = f(x, y)$

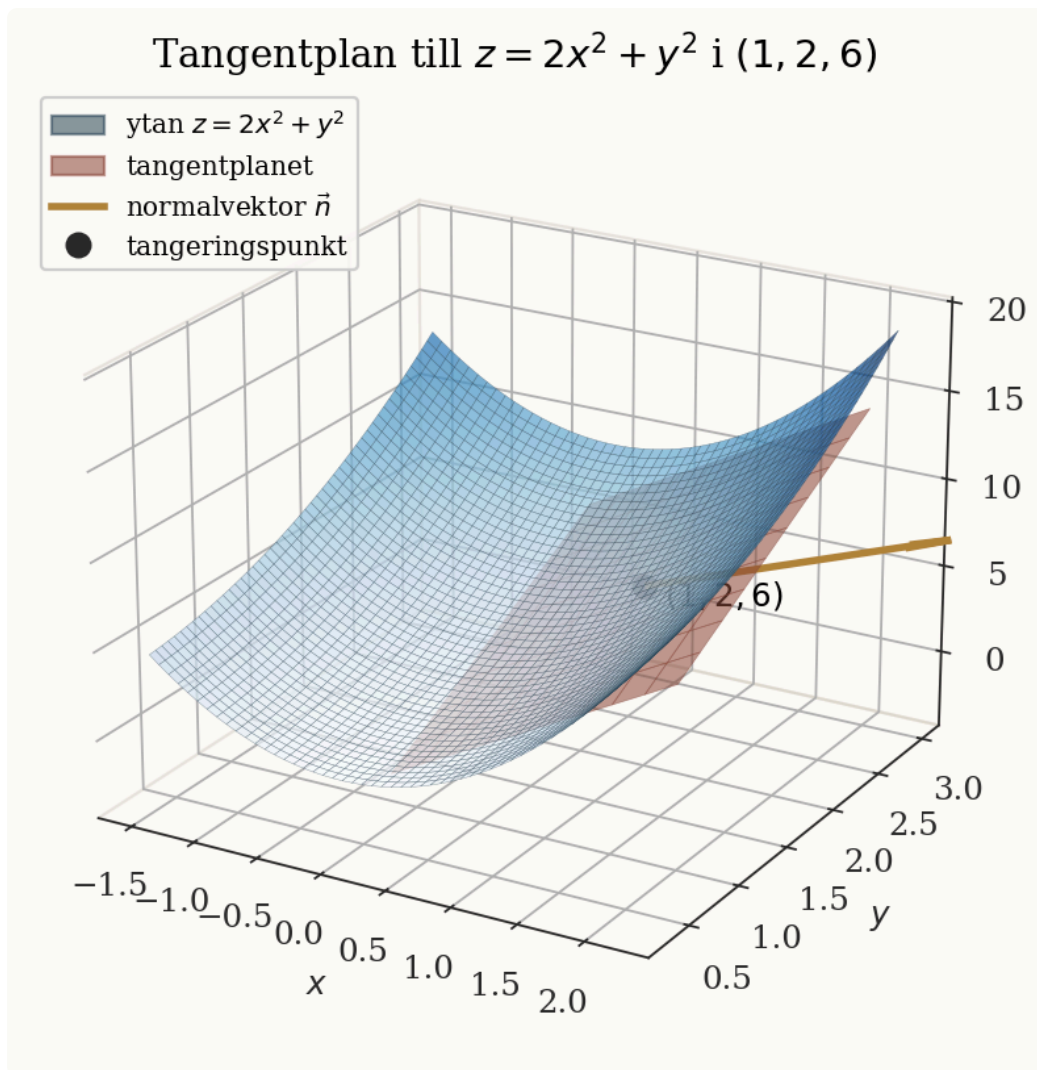
Om f är differentierbar i punkten (a, b) kan ytan $z = f(x, y)$ approximativt ersättas med sitt tangentplan nära punkten.

$$z = f(a, b) + f_x(a, b)(x - a) + f_y(a, b)(y - b)$$

Detta är tvåvariabelanalysens motsvarighet till tangentlinjen i envariabelanalys.

Lineariseringsidé

Nära punkten (a, b) beter sig ytan nästan som ett plan. Tangentplanet ger därför en lokal första ordningens approximation.

☰ **Bestäm tangentplanet till $z = x^2 + xy + y^2$ i punkten $(1, 2)$** >

2. Normalvektorform

Skriv ytan som en **nivåyta**

$$F(x, y, z) = c.$$

Då är gradienten $\nabla F(a, b, c)$ en normalvektor till tangentplanet i punkten (a, b, c) , och planet kan skrivas som

$$F_x(a, b, c)(x - a) + F_y(a, b, c)(y - b) + F_z(a, b, c)(z - c) = 0.$$

3. Arbetsgång

📄 Så tar du fram tangentplanet

1. Identifiera punkten där tangentplanet ska bestämmas.
2. Beräkna relevanta partiella derivator eller gradienten.
3. Sätt in punktens koordinater i tangentplansformeln.
4. Förenkla uttrycket om det behövs.

⚠️ Vanliga misstag

- Kontrollera att punkten verkligen ligger på ytan.
- Blanda inte ihop punkterna (a, b) och höjden $f(a, b)$.
- Glöm inte konstanttermen när planet skrivs på formen $Ax + By + Cz = D$.

4. Koppling till andra begrepp

- För grafer $z = f(x, y)$ byggs tangentplanet av de **partiella derivatorna**.
- För nivåytor $F(x, y, z) = c$ används **gradienten** som normalvektor.
- Tangentplanet är den bästa linjära approximationen av ytan nära punkten.

Läsning

- [13.6 Linear Approximations, Differentiability](#)

Se även

- Partiella derivator
  - Gradient och riktningsderivata
  - Kedjeregeln
-